

BUITEN

12^E JAARGANG N^O. 3

ZATERDAG 19 JANUARI 1918.

Foto C. Steenberg.

GRAAFSCHAP EN HUIS BERGH. BIJ DEN ARCHIEFTOREN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

JACK DE ZANGER, DOOR HUBERT FOOTNER (14) BLZ. 26
 GRAAFSCHAP EN HUIS BERGH, (VERVOLG) DOOR K.,
 GEÏLLUSTREERD BLZ. 25, 28—31
 WAT RUÏNEN KUNNEN VERTELLEN (UIT HET DUITSCHE). BLZ. 29
 LANDELIJKE BOUWKUNST, DOOR A. H. WEGERIF GZN.,
 GEÏLLUSTREERD BLZ. 32—34
 UIT DE ZEBRA-PERKEN VAN „ARTIS”, DOOR A. F. J.
 PORTIELJE, GEÏLLUSTREERD „ 34—35
 WILDE DIEREN DIE IK GEKEND HEB, DOOR E. THOMPSON
 SETON (3) BLZ. 35
 GEZICHT VAN DEN DNJEPR OP KIEW, DE HOOFDSTAD
 VAN DE NIEUWE REPUBLIEK OEKRAÏNE, ILLUSTRATIE „ 36
 BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvering of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 25 cts.

JACK DE ZANGER.

EEN GESCHIEDENIS UIT HET HOOG NOORDEN VAN CANADA,
 (14) DOOR HUBERT FOOTNER.

HET bleek dat die kalme oogen van Mary zoo noodig vuur konden schieten.

De kleine gouverneur had maar al te gaarne willen weigeren. Hij spartelde tegen, en speelde met zijn horlogeketting, doch verneed die lastige oogen. Doch de anderen in de tent kantten zich allen tegen hem. Zij hadden Angel-Saksisch bloed in de aderen, en er was een beroep op de gerechtigheid gedaan. Sir Bryson kon niet op tegen de zwijgende tegenkanting van zijn geheele gezelschap.

„Heel goed, we zullen de klucht dan nog verder moeten voortzetten,” zeide hij snibbig. „Jean Paul, wees zoo goed een oogenblik naar buiten te gaan.”

„Hij moet tot bij den rivieroever gaan,” zeide Mary, „en er moet iemand met hem meegaan.”

„Ik zal wel meegaan,” zeide Vassall.

De beide mannen gingen naar buiten.

„Doe hem nu eens een paar vragen,” zeide Mary.

Garrod's oogen volgden Jean Paul onrustig. Hij stond half op om hem te volgen. Hij had iets onmenselijks in zijn uiterlijk. Baldwin Ferrie legde een hand op zijn schouder om hem terug te houden. Aller harten klopten sneller terwijl zij hem gadesloegen en luisterden.

„Garrod, kun... kun je je herinneren wat er vanmorgen gebeurd is?” stamelde Sir Bryson.

„Ik wil weg,” mompelde Garrod.

„Frank, ken je me niet?” vroeg Jack.

Geen antwoord.

„Frank, zei je me niet dat jij het geld weggenomen hebt?” hield Jack aan. Garrod's vingers plukten aan zijn neerhangenden lip, en de starrende oogen bleven op de deur gevestigd.

„Garrod, versta je niet wat ik zeg?” vroeg Sir Bryson scherp.

„Ik moet weg,” mompelde Garrod.

Het was een pijnlijke vertooring. De toeschouwers geraakten er van onder den indruk, en niemand wenschte er mee verder te gaan. Baldwin Ferrie ging naar de tentopening om Vassall en Jean Paul terug te roepen.

„Is u overtuigd?” vroeg Mary aan Sir Bryson.

„Absoluut niet!” zeide deze kwaad. „De man is niet goed bij zijn hoofd. Dat wist ik reeds eerder. We zijn precies even ver als straks!”

Mary's wangen kleurden van verontwaardiging. „Nee, niet precies even ver!” zeide zij snel. „U was bereid te gelooven wat hij eerst zeide. Ik heb u aangetoond dat hij toen evenmin als nu verantwoordelijk was voor wat hij zei. Laat mij op hem passen,”

smeekte zij. „Misschien kan ik, door voor hem te zorgen, zijn verstand doen terugkeeren.”

„Dank je wel,” zeide Sir Bryson met een onaangenaamen glimlach, „maar ik zal er voor zorgen dat Garrod belangelooze op passing heeft.”

Mary's oogen werden grooter van schrik. „Maar toch niet Jean Paul, na wat ik u heb laten zien!”

Jean Paul was weder binnengekomen, en boog zich bezorgd over Garrod.

Sir Bryson keek naar hen. „Je hebt me niets aangetoond dat in zijn nadeel getuigt,” zeide hij.

„U wilt niets anders zien dan wat u graag wilt!” riep Mary verontwaardigd uit. „Is dit uw rechtvaardigheid, uw belangelooheid?”

Sir Bryson begon kwaad te worden. „Genoeg!” riep hij driftig, terwijl hij op de tatel trommelde. „Ik ben hier de baas, en zal doen wat mij goeddunkt. De waarheid is duidelijk voor ieder redelijk mensch hier,” ging hij voort, terwijl zijn oogen den kring weder rondwaalden. „Natuurlijk begrijp ik heel goed dat voor jou en je minnaar...”

Verder kwam hij niet. Linda sprong op als een losgelaten boogpees.

„Dat is een leugen!” riep zij uit, terwijl haar gezichtje trilde van woede.

„Linda! Linda!” smeekte Mevrouw Worsley, haar verschrikt aankijkend.

Linda stiet haar met kracht van zich. „Laat me begaan!” riep zij uit. „Ik kan dit niet langer aanzien! Ik houd me niet langer stil!” Zij liep het gras over, en klemde zich aan Jack's arm vast, met het gezicht naar Mary gewend. Verdwenen waren alle damesmaniertjes: dit was de echte vrouw.

„Hij behoort niet aan háár!” riep zij zenuwachtig. „Hij is van mij! Hij is van mij! Zij probeert hem mij afhandig te maken door te doen alsof zij hem verdedigt. Ik kan hem even goed verdedigen als zij. Ik geloof óók niet dat hij schuldig is. Het kan me ook niet schelen of hij 't is of niet. Ik houd van hem en hij van mij!”

Er volgde een angstige stilte in de tent, slechts onderbroken door Linda's krampachtig snikken. Zij verborg haar gezichtje aan Jack's schouder. Hij sloeg zijn arm om haar heen. Minder kon een man toch niet doen. Vassall en Ferrie wendden het hoofd af, beschaamd bij het zien hoe de vrouw hunner droomen zich verlaagde. Mevrouw Worsley zank in haar stoel terug, en bedekte het gelaat met haar handen.

Mary Cranston, zoeven nog vol leven, en warm en vurig, verstijfde letterlijk. Jack zag vuurrood en keek woedend als een zeeroover. Eenige oogenblikken lang zochten zijn oogen die van Mary, doch toen hij daarin geen hoop las, kwam er weder dat oude, onverschillige, koppige masker over zijn gezicht, waarmede hij wilde te kennen geven, dat het hem volmaakt hetzelfde was wat ze van hem dachten. Als hij een snor had gehad, zou hij er aan gedraaid hebben. Sir Bryson staarde zijn dochter aan, met een beetje verdwaasd gezicht.

Mary verbrak de stilte. „Het spijt me,” zeide zij met heldere stem, „dat de jongedame mijn beweegredenen waarom ik mij in deze kwestie heb gemengd, verkeerd heeft begrepen. Zij behoeft zich verder niet ongerust te maken. Malcolm Piers is mij niets en ik hem niet. Als ze nog denkt, dat ik deel aan hem heb, sta ik haar dit hierbij met genoeg en al.”

Na dit gezegd te hebben, ging zij heen. David Cranston zou trotsch op haar geweest zijn. Eerst toen zij weg was beseften de overige aanwezigen hoe wonderbaarlijk het was, dat dit inboorlingenmeisje van nog geen twintig jaar hen allen beheerscht had.

Sir Bryson was geheel in de war. Zijn oogen waren bijna even uitdrukkingloos als die van Garrod: zijn handen beefden; zijn ademhaling was luid en moeilijk. Welke ook zijn dwaasheden en zwakheden waren, het kleine mannetje was op dit oogenblik toch een voorwerp van medelijden. Langzamerhand kreeg hij zijn spraak terug.

„Linda! Hoe kun je me zoo te schande maken!” zeide hij heesch. En toen, met krachtiger stem: „Verlaat dien man!” Hij wendde zich naar Kate Worsley.

„Breng haar weg!”

De stroom van Linda's woede legde zich met het heengaan van de andere vrouw. Zij was nu onthutst over wat zij gedaan had. Zij liet zich wegleiden, erbarmelijk weenend.

Sir Bryson wendde zich tot Jack. „Wat jou betreft, jonge schavuit,” zeide hij met bevende stem. „je behoeft niet te verwachten dat dit je voordeel zal aanbrengen. Als ze bij haar dwaashed volhardt, erken ik haar niet langer als mijn dochter. Maar ik zal haar redden als ik kan.”

Jack's mond sloot zich vastberaden. Hij zeide niets.

Jean Paul had dit alles aangehoord, uiterlijk geschokt, doch met een bijna onmerkbaar spottenden lach om zijn mondhoecken. Het lot speelde hem onverwacht in de kaart! Hij keek nu naar Sir Bryson om bevelen, en als in antwoord hierop, stond Sir Bryson op en zeide:

„Jean Paul, ik beveel je dezen man te arresteeren. Maak je van hem meester en bewaak hem tot wij de naastbijzijnde politiestop bereiken. Meneer Vassall en meneer Ferrie zullen je hierbij helpen.”

De beide andere mannen, die, tót Linda's bekentenis, Jack

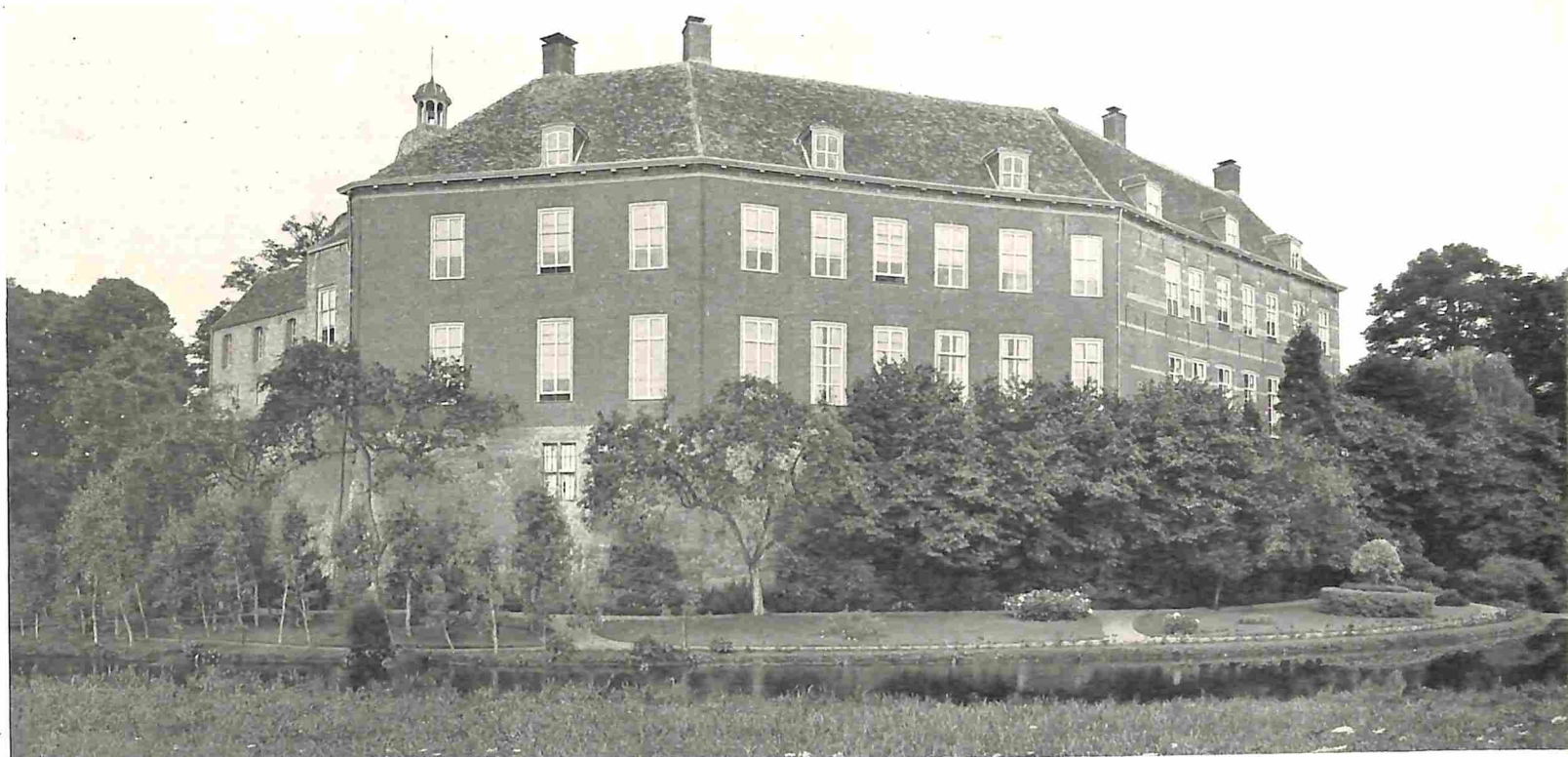

Foto C. Steenberg.

HET HUIS BERGH. GEZICHT OP HET KASTEEL AAN DE OOSTZIJDE.

GRAAFSCHAP EN HUIS BERGH.

(Vervolg).

WILLEM IV had zestien kinderen, waarvan acht jongens. Eén ervan, Joost, was onnoozel; vier, Oswald, Adam, Lodewijk en Adolf, stierven in Spaanschen krijgdsdienst. De drie anderen noemden wij reeds, het waren Herman, Frederik en Hendrik.

Herman, de oudste, was een dapper krijgsman en een bekwaam staatsman. In Spaanschen dienst later onderscheidde hij zich niet minder dan in den Staatschen; in 1591 verdedigde hij Deventer. Daar werd hem een zijner oogen uitgeschoten. In 1593 wordt hij benoemd tot gouverneur en kapitein-generaal van Spaansch Gelderland, en tot ridder van het Gulden Vlies. Hij bewees den Spanjaarden — en zulks zeker niet ten genoegen onzer voorvaderen — groote diensten op krijgskundig en politiek gebied. In het archief vindt men talrijke brieven van waardeering aan hem gericht door de aartshertogen Ferdinand en Isabella; den graaf van Mansfeld, den admiral van Arragon, en anderen.

De tweede zoon, Frederik, was een niet minder wakker krijgsman dan de vorengenoemde Herman. Tal van oorlogsfeiten zijn van hem opgeteekend. Hij verdedigde o. a. Zutphen tegen Leycester, Coevorden tegen Maurits, enzoovoorts, werd tot stadhouder van Friesland, Groningen, Overijssel en Lingen verheven. Bij Nieuwpoort streed hij tegen Maurits, en volvoerde nog een veelheid van schitterende wapenfeiten, te overvloedig om te noemen. Met recht mocht zijn broer Herman aan Ibarra schrijven „dat hij en zijn broeder geen hovelingen, maar krijgslieden waren, dat zij in die bezigheid van hunne jeugd af waren opgevoed, en dat de lucht van het leger hun beter behaagde dan die van de hofstad”. Maar ook als staatsman had hij buitengewone hoedanigheden; hij bewees als zoodanig aartshertog Albert groote diensten. Hij volgde zijn broeder als stadhouder van Spaansch Gelderland op.

Hendrik, de derde broeder, deed in krijgsmankunst noch in welke andere begaafdheid voor zijne twee broeders onder. Het meest vermeldenswaardige feit uit zijn zoo merkwaardige leven is zijn terugkeer tot de Staatsche partij in 1632. In het archief zijn een groot aantal brieven, door hem over deze zaak geschreven. Die brieven bevestigen de onderstelling, dat de ondankbaarheid der Spanjaarden tegen alle Nederlandsche grooten, die hen trouw gediend hadden, en de ijverzucht, die hen graaf Hendrik zonder geld of voldoende troepen den vijand tegemoet sturen deed, eene, zoo niet de eenige, reden van zijn overgang was.

Tot zoover enige aantekeningen uit het leven der drie verreweg meest bekende graven van Bergh, mannen die in de geschiedenis des lands een rol van beteekenis gespeeld hebben, een rol die den vaderlandschen schrijver uitteraard echter niet sympathiek stemmen kon. Een reeks van tot nu toe onbekende gegevens omtrent deze merkwaardige mannen wordt door Mr. Tadema terecht genoemd als „een gewichtige bijdrage tot de kennis van onze vaderlandsche geschiedenis, welke niet anders dan erbij winnen kan, wanneer zij ook van een ander standpunt dan dat onzer meeste geschiedschrijvers wordt beschouwd”.

* * *

Hierna volgen uit het lot van het stadje en het kasteel nog een paar aantekeningen.

Toen in 1568 Willem's goederen verbeurd verklaard waren,

droeg Alva aan een zekeren Johan van Meekeren, landdrost der graafschap Zutphen, het beheer van het graafschap Berg op. Maar een paar maanden daarna vermeesterden Willem's troepen het stadje en het slot opnieuw. De Spanjaarden sloegen spoedig daarop weer het beleg voor het plaatsje. De inwoners ontruimden het, en vluchtten naar Emmerik, maar werden door de Spaansche ruiters achterhaald en afgemaakt. Graaf Willem zat intusschen niet stil; hij zon erop stad en slot weer te bemachtigen, maar heel makkelijk ging dat niet. Toch lukte het op een keer. Zijn als boeren vermomde soldaten wierpen zich in de stad, namen haar, en plunderden en roofden er ijselijk, maar in minder dan geen tijd zat de graaf van Megen er weer warm genesteld met zijn Spaansche krijgslieden, die den boel in een ommezientje zonder slag of stoot weer heroverd hadden, want de bezetting was er voor de zekerheid maar weer tusschenuit getrokken. Het slot Berg werd door den graaf van Megen niet verdedigbaar geacht; hij liet het echter door 12 man bezetten, vermoedelijk voor de gezelligheid dan. In den omstreken wemelde het van Geuzen; die hielden maar strooptocht op strooptocht, en daar ze geen tegenstand ondervonden, werden ze met den dag brutaler. Hun aantal breidde zich meer en meer uit, en op een goeie dag verschenen zij voor 's Heerenberg. De landdrost met zijn 12 mannetjes echter wist den vijand erbuiten te houden. Tot twee keer toe belegerden de Geuzen het plaatsje, maar geen kans. Toen ze echter voor den tweeden keer onverrichterzake vertrokken waren, verliet de bevelhebber, die wel begreep, het, wanneer ze met versterking zouden terugkomen, toch niet te kunnen houden, uit eigen beweging slot en stad. Dat was natuurlijk een kolfje naar de hand van de Geuzen, die zich geen tweemaal noodden lieten: in minder dan geen tijd zaten ze er weer, en deelden er de lakens uit. Ziehier een kort overzicht der lotgevallen van stad en slot 's Heerenberg in dien veelbewogen tijd.

* * *

Nog zijn wij den lezers een verklaring schuldig, hoe het graafschap Bergh uit het geslacht Bergh in dat der vorsten von Hohenzollern-Sigmaringen overging, die er tot voor 4 jaar nog bezitters van waren.

Nadat graaf Willem, zooals wij u hierboven verhaalden, in 1586 stierf, boette het geslacht Berg, door zijn, Willem's, verraad toch reeds in aanzien gedaald, steeds meer van zijn vroegeren luister in. In 1712 stierf het geslacht Berg met Oswald III uit, in mannelijke linie althans. Deze Oswald liet Berg na aan den kleinzoon zijner zuster Maria, Clara, die in 1644 was getrouwd met vorst Maximiliaan van Hohenzollern-Sigmaringen. De naam van dezen kleinzoon, den eersten Hohenzollern-Sigmaringen, die als heer van Berg optreedt, was Franz Wilhelm. Dit geslacht Hohenzollern-Hochingen, alleen Hohenzollern genoemd) blijft graven van Berg tot 1912, toen de bezitting, zooals wij boven zeiden, in andere handen overging, ditmaal voor het eerst door verkoop nadat het zoo vele eeuwen uitsluitend door erfenis van bezitter veranderd was, en steeds eigendom was der drie vermaagschapt geslachten Bergh, van der Leck-Bergh, en Hohenzollern-Sigmaringen.

(Slot volgt).

K.

WAT RUÏNEN KUN- NEN VERTELLEN.

EEN VERHAAL UIT HET OUDE POMPEÏ.

AL tien dagen ongeveer was men bezig met graven in Pompeï, op de reeds blootgelegde plaats dicht bij de Porta Ercolanese, naast de z.g. villa van Diomedes.

Het grootste deel van het eigenlijke landhuis was voor ongeveer zes meter van de aschlaag, welke het bedekte, door de arbeiders bevrijd, en daar dit steeds in horizontale richting geschied was kon al zeer spoedig een denkbeeld gevormd worden van het grondplan van den bouw, welke zich van dat der andere villa's slechts weinig onderscheidde.

Dr. Enrico Tommasi, die het werk ter plaatse leidde, had bij het begin de flauwe hoop gehad, bij de vrijlegging van de nieuwe villa even gelukkig te zullen zijn als men het honderd jaar geleden ook geweest was, bij de uitgraving van de villa van Diomedes, waar in de groote kelders meer dan twintig skeletten, allerlei gebruiksvoorwerpen en kostbaarheden gevonden waren.

Daarom dacht hij er vooral aan wat hij in de kelders zou vinden, en hoe dicht de arbeiders daarbij kwamen, hoe meer hij hen tot voorzichtig en behoedzaam te werk gaan aanspoorde.

Jammer genoeg scheen alle moeite tevergeefs te zijn. Wel werd in het huis en in den kelder allerlei soort voorwerpen van dagelijksch gebruik gevonden, evenwel niets wat niet reeds in het Museo Nazionale te Napels bijeengebracht was.

Men kon gerust aannemen, dat vandaag alle lokaliteiten der villa blootgelegd waren; daarom zei Dr. Tommasi den arbeiders de spaden en schoppen maar te laten rusten, wat natuurlijk niet met tegenzin en onmiddellijk gedaan werd.

De jonge archeoloog was teleurgesteld; vooral, omdat hij het bezoek verwachtte van een vriend, een ingenieur met wien hij tezamen gestudeerd had. In de eerste ontdekkingsvreugde, den dag toen hij bij het onderzoeken van de lapililagen, op de villa stootte, had hij zijn vriend vol hoop en vertrouwen geschreven te verwachten, de wetenschap te zullen verrijken met nieuwe getuigenissen van lang vervlogen eeuwen. Zijn vriend was juist bij den aanleg van een nieuwe spoorlijn werkzaam en hij had hem verzocht na beëindiging van zijn bezigheden eens naar Pompeï te komen om getuige te zijn van de opgravingen en ontdekkingen. Dat was gebeurd en nu stonden de twee vrienden alleen in de uitgegraven lokaliteiten — de arbeiders waren reeds weggegaan — en spraken over het niet zeer gunstige resultaat van de opgravingen. Ingenieur Ricardo gaf de hoop echter niet op, nog een bijzondere vondst te doen.

„Maar waar zullen wij nog iets vinden, amico?” merkte Dr. Tommasi twijfelend op. „De woonlokaliteiten en de kelders zijn blootgelegd. . .”

Ingenieur Ricardo antwoordde niet zo dadelijk, doch begon, terwijl hij zijn vriend door een teeken beduidde stil te blijven staan, nogmaals bedachtzaam door de villa heen en weer te loopen. Hij doorschreed de kleine voorhal, welke met een schildering prijkte, die de Gratiën voorstelde, het daarachter gelegen atrium en het daaraan aansluitende peristylum, terwijl hij daarbij steeds met een in het voorbijloopen gegrepen spade op den bodem stampte.

Op een punt van het peristylum bleef hij staan en herhaalde de beweging met de spade eenige malen.

„Hoor eens, Enrico.” En weer stootte hij met de spade op den bodem. Met twee sprongen was de archeoloog bij hem. „Wanneer heb je deze plek ontdekt, Ricardo?” vroeg hij verrast. „Zooeven, toen de arbeiders de spaden bijeen raapten. De kleine Filippo, die het hier zeker erg vervelend vond, stampte, bepaald uit de aardigheid, met iedere spade, welke hij droeg, hier en daar op den bodem en toen hoorde ik een klank, die mij bijzonder opviel. Je moet niet vergeten, dat ik dergelijke klanken bij den tunnelbouw scherp heb leeren onderscheiden.”

„Maar de kelders liggen toch aan de tegenovergestelde zijde van het huis,” zeide Tommasi nog altijd twijfelend. Ricardo ant-

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS BERGH. EEN DER GROOTE ZALEN.

woordde niet, trok zijn jas uit en begon te graven. Tommasi volgde zijn voorbeeld. En nu werkten de twee vrienden uit alle macht, terwijl de zon, welke ter kimme neigde, de puinhoopen der oudheid met haar laatste stralen overgoot. Al spoedig werd het werk der beide vrienden beloond; zij stootten op een tweede kleinere kelderopening, welke zich tot in den rotsbodem onder het eigenlijke fundament scheen voort te zetten. „Dat lijkt wel een kerker”, zei Ricardo. „Wat zou die in een zoo lief landhuis te betekenen hebben?” vroeg Tommasi. „Eerder geloof ik, dat het een verborgen plaats is, waar de eigenaar der villa, die bepaald een vermogend man was, zijn schatten en kostbaarheden aan de oogen van anderen onttrok, en welke hij alleen wist te vinden.” Hij begon weer te graven doch hield het volgende oogenblik daarmede op en hield de hand van zijn vriend vast.

„Kijk toch eens”, zei hij opgewonden en met ingehouden stem. Hij trok met zijne spade in de aschlaag van de zoo juist vrijgelegde kelderopening een lijn om een eigenaardigen vorm, welke pas voor den dag gekomen was.

„Wat is dat”, vroeg Ricardo. „Zoo teekent zich een met asch omgeven lichaam af”, antwoordde Tommasi. „Wat nu? Niet verder graven, maar eerst voorzichtig gipsafgietsel nemen. We kunnen gerust aannemen, dat, zooals bij dergelijke gevallen altijd voorkomt, de vorm van het lichaam volkomen in de verharde aschlaag bewaard is. Het vleesch is in den loop der eeuwen in asch overgegaan; maar de indruk welke het in de steenhard geworden om-

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS BERGH. DAMESSALON.

gevende aschlaag maakte blijft onveranderd en maakt het in bijzonder gelukkige gevallen mogelijk gipsafgietsels te maken, zoo nauwkeurig als die in het museum te Napels. Dan tot morgen Enrico". „Tot morgen, amico en ik hoop dat wij geluk zullen hebben."

Den volgenden morgen, reeds heel in de vroege, had Dr. Tommasi alles voor het gieten in gereedheid gebracht. Eenige arbeiders, die in dat moeilijke werk bijzonder ervaren waren, hadden den gietvorm gemaakt; voorzichtig hadden zij een opening in de aschmassa aangebracht en ook hier en daar openingen voor de ontwijkende lucht, om het invloeden der gietmassa zoo goed mogelijk van stapel te doen loopen. Alles hing er van af, dat die voorbereidende werkzaamheden met de grootste zorg geschieden, want een poging zooals deze, kon slechts eenmaal gedaan worden.

Op een teeken van den archeoloog begon het gieten en langzaam vloeide de witte gipsbrij naar beneden in de aschmassa.

De werklieden hadden de hoeveelheid van het gips bepaald naar de grootte, welke het lichaam volgens de omgevende aschlaag moest hebben.

Er scheen echter een vergissing in het spel te zijn, wat anders niet voorkwam. De vorm geraakte maar niet vol en het was een geluk, dat Dr. Tommasi, een onbewuste ingeving volgend, een belangrijk grootere hoeveelheid gietmassa gereed had laten maken. Het leek wel alsof de donkere opening daar onder de aarde niet te vullen was. Eindelijk sloot zich de geheimzinnige holte in de aschlaag; de witte gipsbrij vulde de opening en vloeide over den rand. Na een paar uren begon Dr. Tommasi met de verwijdering van de verharde aschlaag, waarin de vorm zich had afgezet. Het werk was geslaagd, beter dan de jonge archeoloog had durven hopen. Diep getroffen stond hij met zijn vriend en de stilgeworden arbeiders voor de sneeuw-blank blinkende gestalte, welke uit het aschgraf in het lichtende zongelinstert was gekomen. Een vrouwenfiguur in den bloei van het leven; een lichaam zoo schoon als de heerlijke beeldhouwwerken der oudheid doen zien. Een wondermooi klassiek profiel, een fraai gebogen hals; een schijnbaar van leven trillende borst. Tommasi dacht aan de onvergankelijke schoonheid, waarvan de oude Romeinen gezongen hadden, die hier eeuwen onder den bodem gesluimerd had en door hem weer gewekt was. De gestalte had een knielende houding, de trekken verraadden nog de angst en de verschrikkingen van den dood. De eene hand ondersteunde het blanke voorhoofd, terwijl de andere op de smalle vierhoekige opening van een zware ijzeren deur lag, welke eerst nu zichbaar werd. Een sierlijke lamp van brons, waarop een gevleugelde amor, stond naast haar.

Lang stonden de mannen voor het beeld, dat zich hun bood, onder den indruk als zij waren van de schoonheid en lieflijkheid der gestalte. „Maar," zeide plotseling de ingenieur, „door deze ijzeren deur, waardoor de omgekomenen wilde vluchten, kon zij toch onmogelijk naar buiten komen, want de deur ligt nog dieper dan de fundeering van het huis." Reeds bukte hij zich om de met het stof der eeuwen bedekte deur nader te beschouwen. Plotseling richtte hij zich weer op en riep vol geestdrift uit: „Enrico, wij zijn nog niet aan het einde van onze ontdekking, bereid je maar voor op een nieuwe minstens zoo verrassende." Tegelijkertijd wees hij op de smalle opening in de ijzeren deur en nu begreep Dr. Tommasi wat hij bedoelde. De andere hand van de knielende vrouwenfiguur stak door de opening heen in een holte, welke zich ver onder den grond scheen uit te strekken. En toen hij voorzichtig nog wat van de asch verwijderde, zag hij in stomme verbazing... een derde hand, welke die van de vrouwenfiguur omkneld hield. De overblijfselen van een andere omgekomenen bevonden zich daar bepaald. De gipsbrij had in de asch dus niet een, doch twee menschenlijke figuren gevormd. Daardoor was ook de verwonderlijk groote hoeveelheid gietmassa, welke noodig was geweest en de lange duur van het gieten verklaard. De door de opening in de deur stekende hand had den weg vrijgelaten voor het gips, dat de tweede figuur gevormd had. Met koortsachtige haast werd gewerkt om ook die vrij te maken, hetgeen met het oog op de houding en ligging der figuur met bijzondere moeielijkheden gepaard ging. Eindelijk gelukte het toch. Toen de zon begon te dalen was ook de tweede figuur van de omhullende aschkorsten bevrijd. Als een beeld van heerlijk wit marmer verrees die uit de steenharde zwartachtige lapililaag. Een jong man in bijna liggende houding, het hoofd als luisterend opgeheven naar de kleine opening in de ijzeren deur, met de rechterhand die van de vrouwenfiguur omvattend.

Een paar jonge menschen in den bloei van het leven, hier voor eeuwen door den dood overvallen. Een minnend paar in den schoot der aarde bewaard, in de volle schoonheid en jeugd hunner lichamen in hun innigheid en liefde, welke ook het gemeenschappelijk sterven niet had vermocht te doen te loor gaan. In gedachten verzonken stonden de twee vrienden voor de figuren, welke als een kunstwerk uit albast in de avondzon lichtten, die met haar schijnsels een glimp van pulseerend leven er op tooverde. „Is het niet," zei Enrico zacht, „alsof zij leven, alsof zij opwaarts zweven, bevrijd van alle verschrikking en smarten van den dood, vreugde-gelukkig afscheid nemend van de aarde?" Zijn vriend knikte. „Ik begrijp nog maar niet hoe zij in den toestand gekomen zijn, waarin het onheil dat Pompeï trof, ze voor ons bewaard heeft. Die zware deur heeft ze toch bepaald van elkaar gescheiden". „Ja," antwoordde Dr. Tommasi, en zijn donker oog zag als in een visioen in een reeds vergane wereld, „het was een kerker, waarin de jongeling smachtte. Zij echter, de liefhebbende vrouw, vond in die ontzettende uren van den ondergang van Pompeï, toen ieder slechts

aan zich zelf dacht, toen een gruwelijke nacht als een looden last op het vroolijke levende Pompeï neerzonk, toen de dood met giftigen adem rondwaarde; zij vond den weg hierheen naar dit landhuis, met als gids het licht der nooit uitgebluschte liefde. En zij vond hem in... den kerker. Doch helaas, de zachte hand der minnende, waarmede zij zoo dikwijls de zorgen van zijn voorhoofd verjaagd had, die was te zwak om den zwaren ijzeren afsluitbout te verwijderen. En zoo heeft de dood hen overvallen."

Dr. Tommasi zweeg. Ricardo echter ging nog eens de gewelfde rotskamer binnen, welke tot gevangenis gediend had. Zijn scherpe blik had aan den gladden kalkwand eigenaardige afzettingen ontdekt, welke den vorm van strepen en rillen aangenomen hadden. Opeens zei hij: „Vindt je goed, Enrico, dat ik die eigenaardige afzettingen eens nauwkeurig onderzoek? Ik zou dan echter gelegenheid moeten hebben hier met mijn geheele physikalisch-chemische uitrusting te werken en ik weet niet hoe lang mijn onderzoekingen zullen duren." „Morgen vroeg laat ik de afgietsels in het Museo Nazionale brengen, amico. Ik ben voornemens ze in de eerstvolgende zitting van het Internationaal Archeologisch congres aan de bezoekers te toonen. Van morgen ochtend af kan je hier je scheikundige proeven nemen en ik wil je wel een paar van mijn handigste arbeiders laten, om je te helpen." „Dat had ik je juist willen vragen, Enrico, een paar menschen die met vormen en gieten goed bekend zijn." „Dan zal ik je Luigi en Gabriele laten. En kom nu mee, vanavond drinken we Astispumante."

In de groote vergaderzaal van het nationaal museum te Napels verdrong zich een gezelschap van groote en kleine beroemdheden. Niet slechts uit Italië, doch ook uit Engeland, Frankrijk en Duitschland, waren de archeologen van naam tezaamgekomen, om in oogenschouw te nemen de nieuwe vondst uit de villa-della Alleanza, want zoo had de gelukkige ontdekker ze genoemd — en dat zoowel om het nog in den dood verenigde paar als ter eere van zijn vriend, die ook aandeel aan de ontdekking gehad had. De kostbare vondst, welke op een voetstuk dicht naast het podium stond, waarvanaf toespraken en redevoeringen gehouden werden, was met doeken omhuld. Dr. Tommasi was in gesprek met een buit-

tenlandsch vakgenoot, den grijzen Amerikaanschen archeoloog Mr. Navy, die van een bezoek aan Londen naar hier was gekomen. Plotseling stond zijn studievriend Ricardo voor hem.

„O, ben je daar", riep Dr. Tommasi uit. „ik dacht al, dat je door je onderzoekingen vergeten had te komen. We hebben elkaar in lang niet gezien. Hoe staat het overigens met je onderzoekingen?"

„Daarmee ben ik gereed en daarom kom ik hier. Ik had je juist willen vragen, of je mij wilt veroorloven, een bijdrage te geven, waarin ik het resultaat van mijn onderzoekingen uiteenzetten zal; als het ware een aansluiting op hetgeen jij zeggen zal; ik meen de physikalische grondslagen van de ontdekking."

„Moet je dat eerst nog vragen, Ricardo? Het onderwerp dat jij zal behandelen, zal juist met het mijne een mooi geheel vormen."

„Ik heb ter verklaring van jouw onderzoekingen en van die deed hij een zijdeur open „dat ze hier neergezet worden?"

Dr. Tommasi wenkte de dragers, die gereed stonden en zij zetten een soort kist van tamelijken omvang neer, dicht bij het spreekgestoelte.

Foto C. Steenberg.

HET HUIS BERGH.

VENSTERHOEKJE IN DE TORENKAMER.

Dr. Tommasi begon zijn rede. Eerst vertelde hij van het werk bij de Porta Ercolanese; met de hem eigen duidelijkheid bracht hij de afzonderlijke fasen van de ontdekking op den voorgrond. Daarbij greep hij de gelegenheid aan, om ook het aandeel, dat zijn studievriend daaraan gehad had, te vermelden en deelde der vergadering mede, dat de ingenieur, na hem, het resultaat van diens onderzoekingen zou vertellen.

En nu begon hij met dichterlijken gloed de gebeurtenissen op dien gedenkwaardigen Augustusdag in Pompeï te schilderen. De ontzettende ramp, door de uitbarsting ontstaan, de verwarring en de vernieling, in de straten van de Grieksch-Romeinsche stad teweeggebracht, het ineensstorten der huizen, het in puin vallen der oude tempels, standbeelden en gedenkteekenen, de vertwijfeling van de radeloos rondlopende bevolking, die, zich voortsleepende door de giftige dampen, bij duizenden in het nachtelijk donker naar adem snakkend omdwaalde, geen rekening houdend met wet noch gebod, banden van bloedverwantschap niet meer achtend.

En op dezen duisteren achtergrond, waarin de als een helle vuur gruwelijk lichtende Vesuvius het middelpunt vormde, liet de redenaar de lichte, daaraan schrijdende gestalte van het stille trouwe meisje verschijnen, dat in al de schrikkelijke verwarring slechts één doel kent: de vereeniging met den geliefde. En nu zij hem ontdekt in den kerker onder het afgelegen landhuis, nu is, o schrik, de teere hand niet in staat den zwaren grendel weg te schuiven. En de dood zal ook hen niet sparen, hij sluipt nader, overvalt hen en vernietigt hun jonge leven, doch hen scheiden, dat kan hij niet.

Op een teeken van Dr. Tommasi vielen de doeken weg.

Een paar oogenblikken heerschte een diepe plechtige stilte. Als een openbaring van schoonheid werkten de twee beelden. Dan brak er echter een stormachtig applaus los, zooals in de groote zaal met haar ernstig karakter nog nooit geklonken had. Geestdriftig liepen de aanwezigen vlug van hun plaatsen en verdrongen zich om de beelden heen.

Nadat het weer rustiger was geworden, ging de redenaar voort: „Wie echter zou het raadsel kunnen oplossen hoe de jongeling, in dat geheimzinnige onderaardsche gewelf, daar in die eenzame villa gekomen is? Want het was een gevangenis voor hem; dat bewijst de met zware grendels gesloten ijzeren deur, dat bewijst de waterkruik waarvan de scherven gevonden zijn. Was het een misdadiger, dien men hier in voorloopige bewaring hield? Waren het politieke redenen, welke zijn verdwijnen gewenscht maakten? Of was het een offer van persoonlijke wraakzucht?

„Wie zou toch den mond, dien de dood voor eeuwen het zwijgen oplegde, de spraak terug kunnen geven?”

De spreker hield plotseling op.

Een geheimzinnig geluid steeg op eens ergens uit de zaal op. Een klaagtoon. En nogmaals klonk die, een klank als van moeizaam zich openende, van smart trillende menschenlippen.

Geschiedde er een nieuw wonder? Voer het leven in de twee witte gestalten en herkregen zij de spraak?

En nu klonk het nogmaals, als uit de verte, doch duidelijk waarneembaar: „Dione, Dione”. Met tot het uiterste gespannen aandacht staarde alles naar de twee gestalten. Was het niet alsof het starre wit der lichamen in een teer roze tint overging? Bewoog de onbedekte borst van Dione zich niet in diepe onrustige ademhaling?

En weer ging het klagend geluid door de zaal.

„Dione? Jij? Hoe heb je mij kunnen vinden?” klonk het in klassiek Latijn.

Allen, niet het minst Dr. Tommasi, staarden met onbeschrijfelijke verwondering en schrik naar de beide figuren. En opnieuw klonken de stemmen.

„Mijn geliefde; den Goden dank dat ik je gevonden heb”.

„Hoe vond je den weg hierheen, Dione?”

„Venus leidde mij, geliefde. O, hoe donker en verschrikkelijk was de weg door de straten, mijn Lucilius. Het einde der wereld schijnt te zijn gekomen, de aarde spuwt vuurstrømmen, de sombere Orcus heeft zijn poorten opengebroken”.

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS BERGH. DE KELDERGEWELVEN.

„Ik voel dat de aarde trilt in onheilspellend schokken, Dione. Giftige dampen dringen tot mij door en branden mij in het lichaam”.

„De Vesuvius slingert vuur en steenen in de lucht en een dikke aschregen daalt neer. In de straten loert de dood. Ik zocht je. In drie dagen had je mij geen bericht gezonden, Lucilius. Heden in den vroegen ochtendstond spoedde ik mij naar het altaar van Venus en zij verhoorde het smeeken van je Dione. Zij leidde mijne schreden hierheen, naar het landhuis van je vader. Honderdmaal dreigde mijn lampje, dat je mij gaf, uit te zullen gaan. Eindelijk vond ik de Porta Ercolanese en het smalle pad naar het landhuis. O, overal zocht ik je, mijn geliefde. Overal riep Dione jouw naam. Lucilius, klonk het overal van de verlaten muren terug, doch mijn Lucilius kwam niet. Waarom verborg je je zoo diep onder de aarde?”

„Ik heb mij niet verborgen”, lieve Dione; mijn vader heeft mij om jou hier in dezen kerker gebannen”.

„Je vader om mij?”

„Omdat ik je niet wilde verstooten, aanbiddelijke Dione. Hij had mij de dochter van den Proconsul, Mamilia, tot vrouw verkozen. Je weet, dat hij door bemiddeling van den Proconsul zijne eerezuchtige plannen in Rome hoopt te verwezenlijken. En ik en jij moeten aan die plannen opgeofferd worden”.

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS BERGH.

GEZICHT UIT DE OPRIJLAAN OP DEN OUDEN WAL EN DE RENTMEESTERSWONING.

„Mijn arme trouwe Lucilius. Om der wille van je kleine Dione dus. Maar waar is je vader? Heeft hij je vergeten in deze verschrikkelijke oogenblikken?”

„Hij heeft slechts aan zich zelf gedacht en aan zijn schatten. Als hij *die* maar kan redden, om mij bekommerde hij zich niet. Doch hij heeft ons beiden toch niet vermogen te scheiden, want je bent immers bij mij, Dione.”

„O, lieve Lucilius, kon ik toch die zware deur openen.”

„Daartoe is je zachte witte hand te zwak. Laat ons niet klagen; wij zijn immers bij elkaar; geef mij je hand, Dione.”

„Wordt het ademen jou ook zoo moeilijik, mijn Lucilius? Wat is de lucht op eens benauwd en zwoel. Kijk mijn lampje eens, de kleine roode vlam brandt nog nauwelijks. Ga van hier, lieve Dione, redt je, spoedt je weg. Merk je niet hoe de grondvesten van dit huis sidderen? Vlucht en laat mij aan mijn lot over.”

„Dione vluchten? Neen, mijn Lucilius. Heb ik je niet beloofd jouw te zullen toebehooren? Herinner je je nog het oogenblik toen Dione je die gelofte gaf?”

„Het was een donkere dag, bijna zoo somber als vandaag. Jupiter toornde, balde zware donkere wolken aan den hemel samen en slingerde flitsende bliksemschichten.

„Met de vriendinnen was ik naar het vroolijke oogstfeest ter eere van Ceres gegaan. Daar overviel ons het verschrikkelijke weer. Ieder vluchtte, ieder dacht slechts aan zich zelf, Dione stond alleen aan het strand van de kleine bocht.

„Daar stond jij plotseling naast mij. Ook jou hadden de landelijke genoegens naar buiten gelokt, naar spel en dans. Kom, lief meisje — zei je tot mij — dat laatste bootje dat daar aankomt, zal ons dragen.”

„Maar mijn lieve Dione was angstig, want wild schuimde de vloed en zwart was de boot en de roeier oud als Charon. En je zei mij: „Geef mij de hand, want ik ben bang zonder jou.”

„O, Lucilius, mijn geliefde, geef mij weer je hand, want Dione is zonder jou weer angstig.”

„Dione.”
„Zie je hem niet, die zwarte boot van toen? Daar komt ze tusschen die donkere cypressen door, steeds nader... steeds nader... Zwart is het water dat om haar heenvloeit... eindeloos en grondeloos. En een akelige donkerte om mij heen... Je hand, lieve Lucilius... Lucilius...”

„Dione, Dione, niet... alleen... neem... mij... mede... Di... o... ne.”

* * *

Het was doodstil in de groote zaal. De plotseling levend geworden mond, na eeuwen zwijgen, was weer stil geworden.

En weer staan de witte gestalten op het donkere postament, verward in hun bleke schoonheid.

Op het podium stond echter thans de jonge ingenieur.

— „Slechts een paar woorden, geachte aanwezigen.

„Gij zijt allen zooveel getuigen geweest van een triomf der wetenschap, zooals tot dusver op het gebied der archeologische onderzoekingen nog niet is voorgekomen. Een wonder heeft zich daar

LANDELIJKE BOUWKUNST.

LINKS: BOERENWONING TE STAPHORST, MET KARAKTERISTIEK DAK.
RECHTS: BOERENWONING MET LEELIJKEN DAKVORM.

voor U afgespeeld, een werkelijk wonder, dat echter in zijn wezen streng logisch en in overeenstemming met de natuurwetten is. In dat kerkgewelf, dat het lijk van Lucilius borg, ontdekte ik bij de vrijlegging aan den gladden kalkwand eigenaardige afzettingen in bijzonder juiste evenredige verhoudingen en van wonderlijk fijn structuur, als het ware verharde golven van een vibreerend medium.

Door de onderzoekingen van den Franschen geleerde Brun was het mij bekend, dat de door vulkanen uitgestooten dampen in hoofdzaak bestaan uit koolzuur, chloorwaterstof, en ammoniak. Deze stoffen vervulden ook op dien rampzaligen 24en Augustus van het jaar 79 den dampkring, die met zijn giftigen adem alles doordrong, alle leven verstikte. Ook die verborgen kerker in de villa dell' Allianza — waar de jonge Lucilius smachtte, vulde zich met dit gasmengsel, steeds dichter en dichter, langzaam maar zeker ook het laatste beetje inadembare lucht verdringend. Nog was echter Lucilius in staat te spreken en te ademen; nog klonk zijn stem en die zijner Dione door de eng afgesloten ruimte en de daardoor teweeggebrachte klankgolven deden het gasmengsel mede trillen. De eigenaardige geometrische vorm van het gewelf zette de trillingen om in positieve golven. De vorm der luchtbeving, welke hierdoor ontstond, had waarschijnlijk tengevolge, dat zich vlugger scheikundige omzettingen in het gasmengsel vormden. Op de plaatsen van periodieke molekulere beweging vormden zich dienovereenkomstige scheikundige omzettingen. Waar deze golven den gladden kalkwand raakten, daar ontstond zoo in rythmische afzetting, neerslag van salmiak. En zoo vormde zich een langs scheikundigen weg ontstane „ingriffing” der klankgolven aan den kalkwand. Juist als op een wasplaat van een phonograaf.

„De latere bedekking van het gewelf met lapili-asch heeft de etsing van den kalkwand niet vernietigd, doch haar juist aan den verweerenden invloed van de lucht onttrokken, zoodat ze bij de opgraving in al haar oorspronkelijke fijnheid en scherpte weer voor den dag kwam. En ik heb eenvoudig wasafdrukken genomen en die in een bijzonder gebouwd toestel, de zoo wonderlijk bewaarde klanken laten weergeven; met welk resultaat, dat hebt gij gehoord. En Uw aandachtig luisteren en zwijgen heeft mij bewezen, dat ik mijn werk als geslaagd mag beschouwen.”

Hier eindigde de ingenieur.

Een geweldig applaus brak los; men liep op den ingenieur en Dr. Tommasi toe en wenschte hun geluk met het prachtige resultaat.

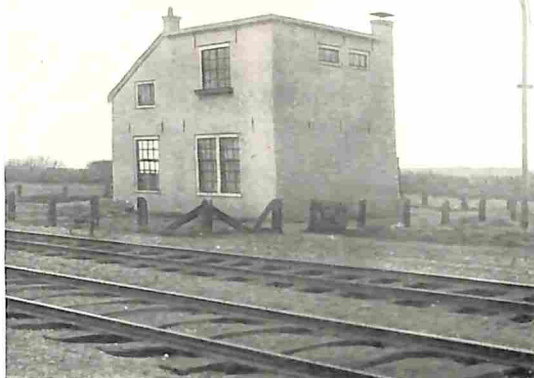
Ricardo echter zei zacht tot zijn vriend: „Je duidt mij de verrassing zeker niet ten kwade, Enrico?” Enrico drukte hem de hand. Zou de zorgvuldigste voorbereiding ooit een dergelijk resultaat hebben te voorschijn kunnen brengen?

Ricardo opende het toestel; allen verdrongen zich om hem. Daar zag men de met uiterst fijne lijnen bedekte wasplaten en het door een slede daarover geleide apparaat, dat de klanken had weergegeven.

Dat was het tooverwerk, dat de stem, die eeuwen lang gezweven had, had doen herleven, zoo schoon en natuurlijk, als nog nooit door een levende gehoord.

De roerende doodskreten van de jonge Lucilius en van zijne Dione.

Geautoriseerde vertaling
uit het Duitsch.

LANDELIJKE BOUWKUNST.

LINKS: TOLGAARDERSWONING TE HOOG-SOEREN, VOOR HONDERD JAAR GEBOUWD,
DIE DOOR EENVOUD EN GOEDE VERHOUDINGEN AANGENAAM AANDOET.
RECHTS: SMAKELOOZE BAANWACHTERSWONING OP ASSEL, KORTEN TIJD
GELEDEN GEBOUWD

LANDELIJKE BOUWKUNST.

LINKS: BOERENWONING TE ZILVEN, WAARBIJ MET WEINIG MIDDELEN EEN HOOG
GRAAD VAN SCHOONHEID BEREIKT IS.

RECHTS: BOERENWONING DIE OPVALT DOOR HAAR HINDERLIJKE BONTHEID.

LANDELIJKE BOUWKUNST.

OF SCHOON na het uitbreken van den oorlog op het gebied der landelijke bouwkunst weinig belangrijke werken zijn ontstaan, was het toch vóór dien tijd reeds duidelijk, dat langzamerhand van een specifiek Hollandsche landelijke architectuur gesproken kon worden. Hier en daar in ons land, soms reizen van elkaar verwijderd, vindt men in de nieuwe huizen voorbeelden van echt Nederlandschen landhuisbouw, in goede aansluiting met omgeving en passend in klimaat en atmosfeer, zooals deze juist het kenmerkend karakter van ons land bepalen.

Voor eenige tientallen jaren waren de beste hier gebouwde landhuizen in opbouw en detail meestal slechte nabootsingen van hetgeen in naburige landen te zien was of waren het concepties in ouden stijlform.

Van een karakteristieken Hollandschen bouw, zich aanpassend aan de als modern geldende opvattingen, was toen nog geen sprake.

Mochten soms de huizen in dien tijd gebouwd min of meer verdienstelijk zijn uitgevoerd, een echt gevoelde, artistieke, kleurrijke, persoonlijke, zich aanpassende bouwwijze, zien wij eerst in de laatste jaren zich ontwikkelen.

Het zijn echter slechts de bouwwerken door bekwame architecten uitgevoerd, welke thans, in de algemeene kunstopvatting een persoonlijk karakter dragend, min of meer goed geslaagde bouwwerken genoemd kunnen worden. De tijd waarin de eenvoudige handwerkers van het dorp mooie landelijke huizen bouwden is nog niet weer aangebroken. Met verwondering en met bewondering zien wij op de thans tot Nederland beperkte zomerreises in oude dorpen en stadjes de met kunstzin en goeden smaak uitgevoerde eenvoudige gebouwen. Juist gekozen afmetingen, fijn gevoelde verhoudingen in vorm en kleur stempelen deze soms zeer eenvoudige huisjes tot juweeltjes van bouwkunst en wij vragen ons af aan hoeveel toeschouwers de eenvoudige dorps-timmerman door zijn kunstvol werken reeds heerlijke oogenblikken bezorgd heeft.

Toen de tijd aanbrak dat men buiten meende met de nog hier en daar vrij goed bewaarde traditie te moeten breken, begon men de stadshuizen als voorbeeld te nemen en verrezen overal de huizen met verglaasde steenen, ijzeren hekken en gekleurd glas in een vormgeving die reeds lang de buitenwijken der steden zoo'n miserabel aanzien had gegeven.

De bouwkundigen en timmerlieden verachtten de vormen en verhoudingen der mooie in hunne omgeving staande huizen. Zij veredelden deze vormen niet en namen ze niet als voorbeeld van hunne nieuwe bouwwerken, doch brachten de stadsvormen naar buiten. Dit is wel een der voornaamste oorzaken, waardoor het aanzien van groote wijken van landelijke gemeenten weinig met dat der steden verschilt.

Bekwame architecten waren het, die de schoonheid van het landschap begrepen en de juiste vormen en kleuren wisten te kiezen voor de door hen te bouwen landhuizen en andere landelijke bouwwerken, welke hier en daar tot meerdere schoonheid van het landschap gingen medewerken.

Men ziet soms hoe menschenwerk en natuur samengeroeid zijn en het con-

flict, dat bij den bouw van het huis in een mooie natuur altijd ontstaat, vrijwel vermeden kan worden.

Zeer zeldzaam zijn deze goede voorbeelden nog en het is wel jammer dat de ontwerpers der landelijke bouwwerken de schoonheid, die verkregen kon en moest worden, tot nu toe zoo zelden benaderden.

Zij bouwen wellicht netjes en door de meerdere kennis der werklieden constructief beter dan vroeger, hun smaak en gevoel zijn echter onvoldoende ontwikkeld om goede verhoudingen, goede kleuren, en aesthetisch waardevolle werken voort te brengen.

Meestal zal de bouwer uit de provincie meenen op de hoogte van zijn tijd te zijn, als hij de vormen der stadsche huizen als voorbeeld neemt. Van de goede oude of nieuwe voorbeelden in zijn omgeving zal hij niet in staat zijn voldoende leering te trekken. Hij zal niet de waarde beseffen die de juiste ontwikkeling van de landelijke architectuur heeft voor het buiten-leven, dat toch ons aller belangstelling heeft.

Dat is wel zeer jammer voor de toekomst van het landschapelijk schoon in Nederland en voor ons allen, en velen hebben dan ook over middelen gepeinsd om hierin verbetering te brengen. Een der verst gaande middelen dat direct zou werken, in tegenstelling met indirecte middelen, zooals ontwikkeling van het architectonische gevoel in het algemeen, is door de Maatschappij tot Bevordering der Bouwkunst in studie genomen. Zij heeft namelijk door een commissie doen bestudeeren in hoeverre het mogelijk zou zijn ontwerpen van alle op te richten bouwwerken in Nederland aan het oordeel van Schoonheidscommissies te onderwerpen, voordat met den bouw mocht begonnen worden. Deze commissies, welke in alle gemeenten zouden moeten bestaan, zouden uit aesthetisch bevoegde krachten moeten worden samengesteld en hoewel de goed te keuren ontwerpen niet aan hoge schoonheidseischen zouden behoeven te voldoen, zou in elk geval het leelijke geweerd kunnen worden en zou waarschijnlijk geleidelijk de architectuur op een hooger plan komen te staan.

Bovendien stelde de commissie voor, om te trachten tot oprichting van adviesbureaux te geraken, welke zouden moeten dienen om in landelijke gemeenten waar onvoldoende aesthetisch ontwikkelde bouwkundigen gevestigd zijn, tot het doen vervaardigen van goede bouwplannen de gelegenheid te bieden.

Het ware te wenschen dat inmiddels alle personen en autoriteiten als opdrachtgevers zoo voorzichtig mogelijk te werk gingen en vooral als tot het ontwerpen van gebouwen in het landschap opdracht gegeven moest worden.

Dat particulieren soms grenzenloos onachtzaam te werk gaan is bekend. Ieder kent de leelijk gevormde, slecht van kleur en verhouding zijnde woonhuizen, winkelhuizen of fabrieken, zooals deze reeds op al te veel plaatsen een dorpsbeeld of een landschap verstoren.

Van groote lichamen als het Rijk, gemeentelijke of provinciale besturen, spoorwegmaatschappijen enz. mag echter worden verwacht, dat zij van hunne verantwoordelijkheid doordrongen zijn waar toch het bewaren van schoonheid een eisch is van algemeen belang, en het uiterlijk van dorp, stad of landstreek ons aller eigendom is.

Elk burger van ons land heeft recht op zijn deel der schoonheid, zoover deze aan de gemeenschap toebehoort of door haar wordt voort gebracht en elke schending daarvan kan elk van ons als een berooving van zijn persoonlijk bezit beschouwen.

LANDELIJKE BOUWKUNST.

LINKS: MOOI OUD BOERENWONINGTYPE TE STAPHORST.
RECHTS: SLECHT, NIEUW BOERENWONINGTYPE.

Foto C. Steenbergh.

LANDELIJKE BOUWKUNST.

EEN VRIJ GOEDE BOERENWONING TE HOOG SOEREN.

De meeste onzer lezers kennen echter wel de slechte bouwkundige voortbrengselen, welke van overheidswege hier en daar worden opgericht, en wij vragen ons dan af of dat nu de wijze is waarop de overheid tot algehele ontwikkeling van het bouwkunstig gevoel behoort mede te werken.

De afbeeldingen boven op blz. 32 en die op blz. 33 zijn welwillend afgestaan door de uitgevers van het onlangs verschenen werk „Bouwkunst in de stad en op het land” van den architect Herm. v. d. Kloot Meijburg, die reeds met zooveel succes de aandacht op de schoonheid van onze landelijke bouwkunst vestigde. Men ziet fraaie eenvoudige boerenwoningen afgebeeld, in vroegere dagen gebouwd, naast woningen van hetzelfde karakter uit onzen tijd. In het eerste geval is door liefdevolle behandeling schoonheid ontstaan, die ons steeds nieuwe bekoring geeft, terwijl in het tegenvoorbeeld slechte vormen, verhoudingen (en kleuren) getuigen van de platheid van onzen tijd.

De beide andere afbeeldingen op blz. 32 geven weer: een tolgaarderswoning zooals deze voor ongeveer 100 jaar gebouwd werd en een baanwachterswoning bij Assel, zooals de H.I.J.S.M. deze voor eenige jaren bouwde, terwijl men hierboven een tamelijk goede boerenwoning te Hoog Soeren ziet afgebeeld.

Waar steeds meer getracht wordt het peil der bouwkunst te verhoogen, is het te hopen dat een ieder, die daartoe in staat is, daaraan zal gaan medewerken vooral waar het 't oprichten van gebouwen „BUITEN” betreft.

Apeldoorn.

A. H. WEGERIF GZN.

Uit de Zebra-perken van „Artis”.

EEN mooie groep: onze Chapmanzebra-merrie met haar nauwelijks een maand oud veulen, uitrustend onder moeders zorgzaam oog van een zijner uitgelaten holspring-partijen, die, evenals veel uit onze eigen kinderspeelen, geen „ijdel vermaak” zijn, maar eigenlijk bij alle er uit sprekende levenslust en jeugdigen overmoed den dieperen ernst inhouden van een leeren beheeren en oefenen der gedeeltelijk wel *aan-* maar daarom toch nog niet terstond *meegeboren* instincten

Waarover zullen wij naar aanleiding van onze zebra's eerder moeten vertellen, dan over het meest in 't oog loopende in hun verschijning, de karakteristieke streep-teekening hunner wonderbonte huiden? Ons tijdschriftartikel moet kort zijn, dus blijven we bij de bontheid der zebra's en beperken ons ook hierin nog tot eenige algemeene opmerkingen.

In de zebra's ontmoeten we een groep van zoogdieren, wier kleur en teekening van de huid nu eens niet te verklaren zijn als „aanpassing aan de natuurlijke omgeving”. Want in tegen-

stelling tot giraffe, tijger, panther, en andere zoogdieren, wier oogenschijnlijk zoo op den voorgrond tredende teekening en kleur van 't haar inderdaad wel degelijk een beschermende kleur mag worden genoemd in de natuurlijke omgeving, zijn de zebra's werkelijk in 't oog loopend sterk geteekend ten opzichte van hun natuurlijk milieu, en vallen dan ook van verre al in 't oog, op de open steppe van 't Oost- of Zuid-Afrikaansch hoog- en tafelland. Nu heeft zulk een snelvoetige „eenhoever,” die nog slechts met een vinger of teen-top den grond raakt en er een in alle opzichten bewonderenswaardige, ja ideale bouw der ledematen op na houdt, bovendien beschikt over scherpe zintuigen, en last not least in kudde-verband leeft, waarin allen opkomen voor gemeenschappelijke belangen, ook haast geen beschermende kleur van noode. Wat echter weer niet klopt met de stamverwanten, de wilde Paarden en Ezels, die in hun voetbouw dezelfde ingrijpende wijzigingen en vereenvoudigingen hebben ondergaan als de zebra's (zie 't slot van ons artikel) maar tevens en bovendien het voorouderlijke strepen-patroon hebben verloren voor een effen haar-kleed, donkerder op de bovendeelen, lichter aan de buikzijde. Hoe dat voorouderlijke strepenkleed er ongeveer kan hebben uitgezien, leeren ons de merkwaardige „Zebroiden,” kruisingsproducten tusschen paard of ezels eenerzijds en zebra ten andere.

Zulke kruisingen vallen n. l. heel anders uit dan men, oppervlakkig oordeelend, verwachten zou. Terwijl de eene ouder of gestreept is en bij den ander de strepen breed en niet zoo talrijk zijn, vertoont de bastaard of hybride inplaats van een gemiddelde van de beide ouderlijke toestanden iets zeer bijzonders, n. l. een menigte van zeer fijne strepen.

Dit is een terugslag naar 't verre voorgeslacht, een z.g. „atavisme”, waaruit we mogen vermoeden dat de gemeenschappelijke voorouders van paarden, ezels, en zebra's betrekkelijk fijn gestreepte dieren moeten zijn geweest.

En nu is 't wel merkwaardig, dat dit vermoeden door andere feiten, die zich bij 't vergelijken der verschillende zebra-vormen aan ons voordoen, gewettigd wordt.

Want eerstens leeft in 't hoogland van Somaliland en Abyssinië nog een groote zebra die in zijn strepenteekening blijkbaar veel minder als de zuidelijker zebra-vormen is afgeweken van het oorspronkelijke, voorouderlijke huidpatroon. De Grevyzebra of Somali-zebra toch — waarvan Artis een prachtig paar ten geschenke mocht ontvangen van de Vereniging „Artistsonds,” — vertoont ons een menigte fijne strepen, die ons levendig aan de teekeningen der zebroiden herinneren. Zuidelijker gaande, komen we nu tusschen elk paar groote rivieren een andere zebra-vorm tegen — Böhm's, Grant's, Chapman's, Damara-zebra, en den z. g. Dauw van Transvaal, die allen wijzigingen in de strepen vertoonen, in hoofdzaak neerkomend op een reductie van 't strepentel.

Terwijl Böhm's zebra en Grant's zebra nog tamelijk veel strepen vertoonen, en de pooten tot de hoeven toe geringd, vinden we bij de Chapman en Damara zebra's niet alleen minder sterk geringde pooten, maar ook vermindering in 't strepentel, en vaak tusschen twee groote strepen op 't achterlichaam nog een flauwe aanduiding van een tusschenstreep (zie b. v. bij het veulen op onze afbeelding). De dauws van Transvaal hebben nagenoeg ongeringde pooten, en bijna tusschen elke twee breede flank- of achterlijfsstrepen een onduidelijke rest eener niet meer tot ontwikkeling gekomen tusschen-streep. En vroeger leefde in Oranje Vrijstaat de alleen nog maar op kop, schouders en borst gestreepte Quagga, die op 't verder lichaam effen bruin van kleur was (zie 't kostbaar en prachtig opgezet exemplaar dezer thans uitgestorven soort, dat vroeger in Artis geleefd heeft, in ons Zoöl. Museum.)

In Kaapland vinden we dan weer als zuidelijkste vorm de eigenaardige Bergzebra, een zeer breed- en dicht-gestreepte soort van ezels-achtig type. De Noordelijkste en Zuidelijkste Zebra-soort — Somali- en Kaapsche- of Bug-zebra dus — zijn meer op zichzelfstaande vormen, terwijl al de tusschen-gelegen soorten een zelfde ponie-achtig type vertoonen, met allerlei geleidelijke overgangen in den vorm en 't verloop der strepen.

Ook bij de bonte zebra's dus een neiging naar vereenvoudiging in 't strepenpatroon, al hebben ze daarbij de oorspronkelijke teekening niet in die mate verloren als de wilde paarden en ezels, die hoogstens nog den rugstreep, een streep over de voorschouft en een aanduiding van ringen om de pooten overhielden, zooals b. v. de Ezel van Somaliland vertoont.

Bij al die wijziging van den oorspronkelijke toestand naar eenvoudiger, praktischer moderne vormen zullen kiemvariëaties en dan vaak ook een op den langen duur overblijven der meest geschikte onder hen een rol gespeeld moeten hebben, om te kunnen leiden tot aanpassings-vormen als de op den rug bruingele en aan de buikzijde witte steppenezels van Azië — Koelan, Dsiggetai en Onager — ongetwijfeld zijn. De zebra's zijn dan, wat hun teekening betreft, als meer antieke vormen te beschouwen, die nog veel van den voorouderlijken toestand hebben bewaard.

Maar in hun voetbouw zijn de zebra's zoogezegd volstrekt niet achtergebleven, want ook bij hen is de bouw van poot, voet en hoef tot een ideale volmaaktheid opgevoerd in den langen loop hunner afstammingsgeschiedenis.

Van de Paardachtigen toch is de geheele stamboom uit de fossiele vondsten bekend geworden: zonder „missing links” nog wel! En daarbij is gebleken dat de oorspronkelijk vijf-teenige voor- en achtervoeten der oerstemvaders in opvolging der zich verspreidende en verder ontwikkelende nageslachten hoogst

belangrijke wijzigingen hebben ondergaan, die tenslotte hier op neerkomen dat slechts *een* sterke, en doelmatig gelede en gehoefde teen is overgebleven, terwijl de andere eerst — gelijk we dit thans nog bij de varkens kunnen waarnemen — als „neventeenen” op weken bodem dienst bleven doen, later op den harden steppengrond in onbruik geraakten, en als overbodige organen een reductie-proces ondergingen, dat zoo ver kwam, dat hoogstens van twee middelhands beenderen nog een rudiment — de z. g. griffelbeentjes — terweerszijden van 't z. g. kanonbeen (het middelhandsbeen van den eenig overgebleven middenteen) aanwezig bleven als een herinnering als 't ware aan wat er met den voet in den loop der tijden gebeurd is. Met die eenteenige voet, hoogstdoelmatig van bouw en geleding, zijn verwonderlijk veerende teenkootjes, — waarvan het laatste door een bijzonderen vorm van nagel, den hoof, beschut en omsloten wordt — hebben de Eenhoevigen of Paardachtigen in zekeren zin het ideale bereikt — maximum bewegelijkheid en snelheid bij minimale wrijving met den grond. En dat ziet ge dan ook onze springende en dartelende zebra-veulens aan, om van de door toedoen van den Mensch, met behulp van kunstmatige teeltkeus, nog verder tot het ideale in hun ontwikkelingsrichting opgevoerde dieren als Arabisch- of Engelsch renpaard, niet te gewagen.

A. F. J. PORTIELJE.

Wilde dieren, die ik gekend heb

3) DOOR E. THOMPSON SETON.

LOBO, DE KONING VAN DEN CURRUPAW.

III.

ENS of twee keer had ik aanwijzingen gevonden, dat alles niet heelemaal in orde was in de Currumpawbende. Ik meende, dat er kenteekenen van ongeregdheid waren; er was bijvoorbeeld duidelijk het spoor van een kleiner dier te zien, dat soms vóór den leider uit liep, en ik kon dit maar niet verklaren, tot een „cowboy” een opmerking maakte, waardoor de zaak duidelijk werd.

„Ik heb ze vandaag gezien,” zei hij, „en de wilde, die uit den band springt, is Blanca.” Toen drong de waarheid tot mij door, en ik voegde er aan toe: „Nu weet ik, dat Blanca een wolvin is, want als een wolf zoo iets deed, zou Lobo hem dadelijk dooden.”

Dit deed mij een nieuw plan aan de hand. Ik doodde een koe en plaatste een paar in 't oog loopende vallen om het karkas heen. Nadat ik den kop er afgesneden had, die als nutteloos afval beschouwd wordt en geheel beneden de waardigheid van een wolf, legde ik dien er een eindje van verwijderd neer, en er om heen plaatste ik twee sterke stalen vallen, die behoorlijk ontsmet waren en met de grootst mogelijke zorgvuldigheid verborgen. Gedurende dit werk had ik mijn handen, laarzen en gereedschap met versch bloed ingesmeerd gehouden, en later sprenkelde ik dit ook op den grond uit, alsof het uit den kop gestroomd was; toen de vallen in de stof begraven waren veegde ik met den huid van een prairie-wolf over de plek, en met de poot van hetzelfde dier maakte ik een aantal sporen over de vallen. De kop was zóó geplaatst, dat er een nauwe doorgang was tusschen den kop en een bos gras, en in dezen doorgang begroef ik twee van mijn beste vallen, ze aan den kop zelf vastmakende.

Wolven hebben de gewoonte om elk karkas, waar ze lucht van krijgen, te naderen, om het te onderzoeken, zelfs als zij niet van plan zijn het op te eten, en ik hoopte dat deze gewoonte er toe zou leiden om de bende van den Currumpaw binnen mijn bereik te brengen. Ik twijfelde er niet aan of Lobo zou mijn list met het vleesch wel ontdekken en de troep verhinderen het te naderen, maar ik had al mijn hoop op den kop gevestigd, want het zag er uit alsof die nutteloos ter zijde was geworpen.

Den volgenden morgen trok ik er op uit om de vallen te inspecteeren, en ziet, hoe groot was mijn vreugde, toen ik de sporen van de bende zag en bemerkte, dat de plaats waar de koeiekop en de vallen geweest waren ledig was. Een snelle blik op het spoor toonde aan, dat Lobo de bende weerhouden had het vleesch te naderen, maar één kleine wolf was blijkbaar voortgegaan om den kop, die wat terzijde lag, te onderzoeken, en was pardoes in een van de valstrikken gestapt.

Wij volgden het spoor, en vóór wij een mijl verder waren, ontdekten wij dat Blanca die ongelukkige was. Zij draafde echter weg, en hoewel zij hier in belemmerd werd door den kop, die

meer dan vijftig pond woog, was zij spoedig een heel eind van mijn metgezel, die te voet was, verwijderd. Maar wij haalden haar in toen zij de rotsen bereikten, want de horens van de koe bleven vast zitten en maakten, dat zij niet verder kon gaan. Zij was de mooiste wolf, die ik ooit gezien heb. Haar huid was in een prachtige toestand en bijna wit.

Zij keerde zich om, om te vechten, en verhief haar stem zóó, dat haar strijdkreet door de bergkloof schalde. Van héél ver weg klonk een diep gehuil tot antwoord, dat van den Ouden Lobo. Het was de laatste keer, dat zij haar kreet deed hooren, want nu wij haar genaderd waren, had zij al haar energie en adem noodig om te vechten.

Toen volgde het onvermijdelijk einde waar ik later nog meer van terugdeinsde dan op dat oogenblik. Wij wierpen beiden een lasso om den hals van de ongelukkige wolvin, en reden zoover mogelijk met onze paarden in tegenovergestelde richtingen, totdat het bloed uit haar bek stroomde, haar oogen glazig werden, haar ledematen verstijfden en daarna slap werden. Wij reden toen naar huis, de doode wolvin dragend, en zeer in onzen schik over dezen eersten slag, dien wij de bende van den Currumpaw hadden kunnen toebrengen.

Den geheelen tijd, en ook terwijl wij naar huis reden, hoorden wij het gehuil van Lobo, die over de hoogvlakte liep te zoeken naar Blanca. Hij zou haar nooit werkelijk in den steek gelaten hebben, maar wetend dat hij haar niet kon redden, was zijn ingewortelde vrees voor vuur-wapenen hem te machtig geworden, toen hij ons zag naderen. Dien geheelen dag hoorde wij hem kermen, terwijl hij rondwaalde om haar te zoeken, en eindelijk merkte ik tot de mannen op: „Nu weet ik heel zeker dat Blanca zijn wijfje was!”

Toen de avond inviel, scheen hij weer meer in onze buurt te komen, want zijn gehuil klonk veel duidelijker. Er was een onmiskenbare treurige klank in zijn stem. Het was niet langer het luide, uitdagende gehuil, maar een lang, klagend gekerm; 't leek wel of hij „Blanca! Blanca!” riep. En toen de nacht gekomen was, merkte ik op, dat hij niet ver van de plaats was waar wij haar ingehaald hadden. Eindelijk scheen hij het spoor te vinden, en toen hij aan de plek kwam, waar wij haar gedood hadden, was zijn hartverscheurend geweeeklaag akelig om aan te hooren. Zelfs de stoere „Cowboys” viel het op, en zij zeiden, dat zij „nog nooit een wolf zoo te keer hadden hooren gaan”. Hij scheen precies te weten wat er plaats gegrepen had, want de plek, waar zij haar dood gevonden had, was met haar bloed bedekt.

Toen volgde hij het spoor van de paarden tot aan den stal. Of hij hoopte haar daar te vinden, of dat hij uit zucht naar wraak kwam, weet ik niet, maar aan 't laatstgenoemde kon hij voldoen, want hij verraste onzen ongelukkigen waakhond buiten, en scheurde hem op een afstand van ongeveer vijftig meter van onze deur aan stukken. Hij was blijkbaar alleen geweest dezen keer, want ik vond den volgenden morgen slechts één spoor en hij had als dol in 't rond gedraafd, hetgeen iets heel ongewoons was. Ik had dit wel zoo half en half verwacht, en had nog een

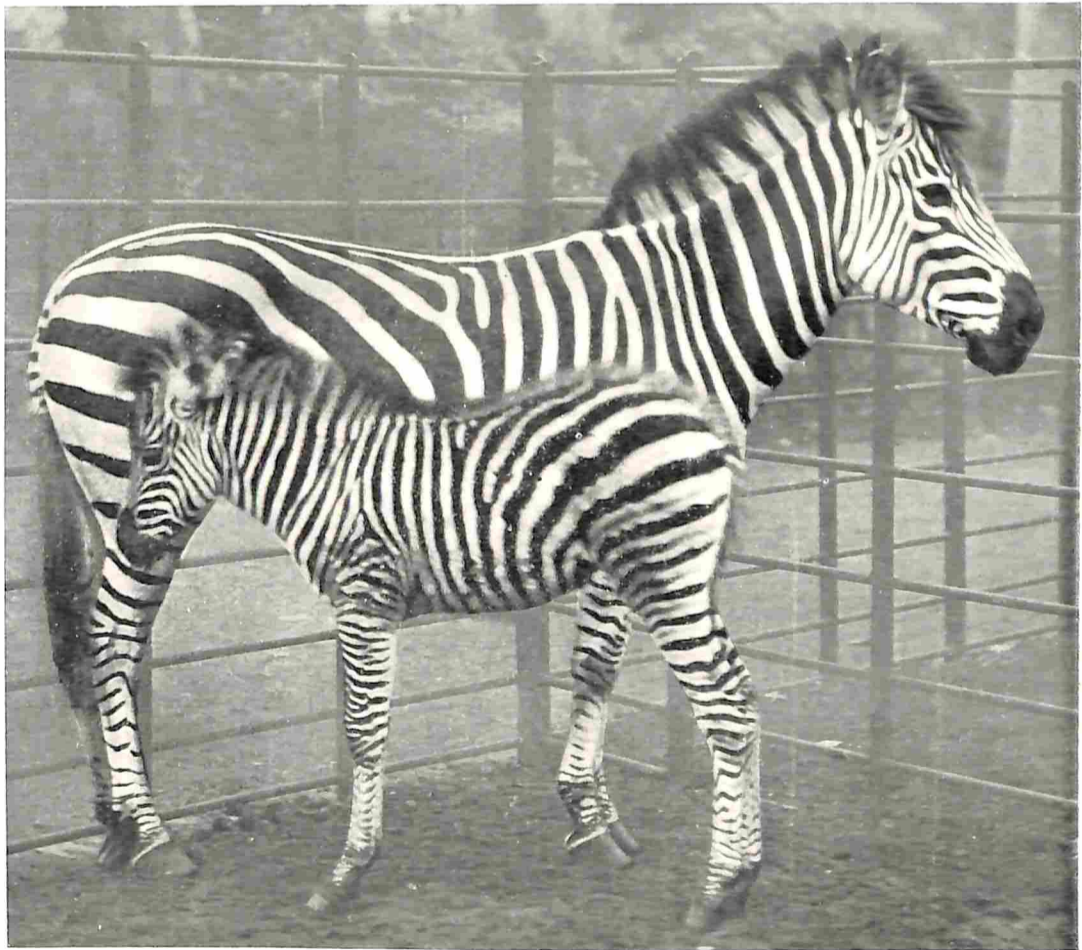

Foto C. Steenbergh.

UIT DE ZEBRA-PERKEN VAN „ARTIS”.
DE CHAPMAN ZEBRA-MERRIE MET VEULEN.

extra aantal vallen in de wei verstoep. Naderhand zag ik dat hij werkelijk in een daarvan gevallen was, maar hij was zóó sterk, dat hij zich er uit los gerukt had en de val opzij geworpen had.

Ik dacht, dat hij wel in de buurt zou blijven tot hij tenminste haar lijk ontdekt had, en daarom verzamelde ik al mijn krachten om hem te vangen, vóór hij weer weg ging, en terwijl hij nog in zoo'n roekeloze bui was.

Toen drong het tot mij door wat een fout ik gemaakt had door Blanca te dooden, want door haar als lokmiddel te gebruiken zou ik hem den volgenden nacht hebben kunnen bemachtigen.

Ik verzamelde alle vallen die ik maar tot mijn beschikking had, honderd dertig sterke stalen wolf-vallen, en plaatste er telkens vier tegelijk op ieder spoor, dat naar de kloof leidde; iedere val op zich zelf zat weer aan een blok hout vast en ieder blok werd afzonderlijk begraven. Bij 't ingraven lichtte ik voorzichtig de zoden op en elk kluitje aarde, dat opgegraven was, deden wij in dekens, zoodat nadat de zode weer op zijn plaats was gelegd en alles klaar was, het onmogelijk te zien was dat er menschen aan 't werk geweest waren. Toen de vallen verstoep waren, sleepte ik het lijk van de arme Blanca over elke plek en sleurde het aan een touw in een kring om de geheele boerderij heen en eindelijk sneed ik een van haar klauwen af en maakte er een reeks sporen mee over elke val. Ik maakte gebruik van alle voorzorgsmaatregelen en listen, die ik maar kon bedenken en trok mij laat in den avond terug om den uitslag af te wachten.

Eén keer dacht ik 's nachts dat ik den ouden Lobo hoorde, maar ik wist het niet zeker. Den volgenden dag reed ik rond, maar de duisternis overviel mij, vóór ik de noordelijke bergkloof geheel afgereden had en ik had niets om te rapporteren. Aan het avondeten zei een van de „cowboys“: „Er was groote opschudding onder 't vee in de noordelijke bergkloof van ochtend; misschien is er iets daar in de vallen“. Het was in den namiddag van den volgenden dag vóór ik de bedoelde plaats bereikte en toen ik naderbij kwam, stond er een groote, grijze gedaante van den grond op, tevergeefs trachtend te ontsnappen, en daar stond hij vóór mij, Lobo, de Koning van den Currumpaw, stevig vastgehouden door de val. Arme oude held, hij had niet opgehouden naar zijn geliefde weder-

helte te zoeken en toen hij het spoor van haar lijk gevonden had, had hij het roekeloos gevolgd en was zóó in de val gelopen. Daar lag hij in den ijzeren greep van alle vier de vallen, geheel hulpeloos, en om hem heen waren talrijke sporen, die aantoonden hoe het vee zich om hem heen verzameld had om den gevallen tiran te bespotten, zonder het te wagen binnen zijn bereik te komen. Hij had daar nu al twee nachten gelegen en was door 't worstelen om los te komen geheel uitgeput. Toch, toen ik hem naderde, stond hij op, zijn haren steil overeind en verhief zijn stem, en voor den laatsten keer deed hij het ravijn weerschallen van zijn diep gebrul, een kreet om hulp, de kreet, die zijn troep verzamelen moest. Maar er kwam geen antwoord op zijn noodkreet en alleen gelaten in zijn ellende, keerde hij zich plotseling met al zijn kracht om en deed een wanhopige poging om mij aan te vallen. Alles was tevergeefs, aan iedere val zat een blok vast van meer dan driehonderd pond en in hun meedoo-genloozen viervoudigen greep, met groote stalen knippen aan elken klauw en de zware blokken en kettingen alle nog in elkaar verward, was hij geheel machteloos. Wat knaagden zijn reusachtige ivoren slag-tanden aan die wreede kettingen; toen ik 't waagde hem aan te raken met den loop van mijn geweer, liet hij er groeven in achter, die er tot op den huidigen dag in te zien zijn. Zijn oogen schitterden, groen van haat en woede, en zijn kaken kwamen met een doffen klap op elkaar, toen hij te vergeefs zijn best deed mij en mijn bevend paard te bereiken. Maar hij was doodop door honger en strijd en bloedverlies en hij zonk spoedig uitgeput op den grond neer. Een gevoel van medelijden kwam bij mij op toen ik mij gereed maakte hem hetzelfde lot te doen ondergaan, wat zooveel door hem geleden hadden.

„Groote oude roover, held van wel duizend strooptochten, over een paar minuten zal je een lijk zijn. Het kan niet anders“.

Toen wierp ik mijn lasso om zijn kop. Maar zóó gauw ging dat niet: hij was bij lange niet getemd en, vóór het buigzame koord om zijn nek viel, greep hij de lus en met één woesten hap beet hij de harde, dikke vezels door en liet het in twee stukken neervallen.

Natuurlijk had ik mijn geweer als laatste hulpmiddel, maar ik wilde niet graag zijn prachtige huid bederven; daarom galoppeerde ik terug naar het kamp en kwam met een „cowboy“ en een nieuwe lasso terug. Wij wierpen een stuk hout naar ons slachtoffer, dat hij tusschen zijn tanden nam en vóór hij het weer los kon laten, vlogen onze lasso's door de lucht en werden ze stijf aangehaald om zijn nek. Nog vóór het licht uit zijn vurige oogen verdwenen was, riep ik uit: „Houd op, we moeten hem niet doodmaken; laten we hem levend naar het kamp meenemen“.

Hij was nu zoo volkomen machteloos, dat het gemakkelijk was een dikke stok in zijn bek te steken, achter zijn slag-tanden, en toen zijn kaken vast te binden met een stevig koord, dat ook aan den stok bevestigd werd. De stok hield het koord in bedwang en het koord den stok en zoodoende was hij onschadelijk gemaakt. Zoodra hij voelde, dat zijn kaken vastgebonden waren, bood hij geen weerstand meer en uitte geen klank, maar keek ons rustig aan, alsof hij zeggen wilde: „Nu heb je me eindelijk te pakken, doe maar met me wat je wilt“. En van dat oogenblik af, lette hij niet meer op ons.

Wij bonden zijn pooten ook stevig vast, maar hij huilde niet, kermde niet, en draaide zelfs niet zijn kop om. Met onze verende krachten konden wij hem toen net op mijn paard leggen. Hij

haalde rustig adem, alsof hij sliep, en zijn oogen straalden weer helder, maar zij bleven niet op ons rusten. Zij waren ver weg op de prairieën gericht, waar zijn beruchte bende nu verspreid was. En hij bleef daar maar naar staren, totdat de pony het pad naar het ravijn afdaalde, en de rotsen het uitzicht belemmerden.

Langzaam voortgaande, bereikten wij de boerderij veilig en wel, en nadat wij hem van een halsband voorzien hadden en hem stevig aan een sterke ketting vastgelegd hadden, droegen wij hem aan stokken naar het weiland, en maakten toen de touwen los. Toen kon ik hem voor 't eerst nauwkeurig bekijken, en het werd mij duidelijk, hoe

weinig men op verhalen over een levenden held of tiran aan kan. Hij had geen gouden keten om zijn nek en er was ook geen omgekeerd kruis op zijn schouder om aan te duiden, dat hij een verbond met den Duivel gesloten had. Maar ik vond wel op één schonk een groot, breed litteken, dat volgens de overlevering de greep van den klauw van Juno was, de leider van Tannerey's wolfshonden — een merkteeken, dat zij hem toediende een oogenblik vóór hij haar dood op het zand van de kloof neerverde.

Ik zette vleesch en water bij hem neer, maar hij sloeg er geen acht op. Hij lag kalm op zijn borst, en keek met zijn starende, gele oogen langs mij heen, door den ingang der kloof, over de open vlakten — zijn vlakten — en hij verroerde geen spier toen ik hem aanraakte. Toen de zon onderging, staarde hij nog steeds over de prairie. Ik verwachtte dat hij zijn troep zou roepen als de nacht aanbrak, en bereidde mij er reeds op vóór, maar hij had ééns in zijn uitersten nood geroepen en er was niemand gekomen: hij zou 't nooit meer doen.

Een leeuw, van zijn kracht beroofd, een adelaar van zijn vrijheid, een duif van zijn wijfje, sterven alle, zooals men zegt, aan een gebroken hart, en wie durft met zekerheid beweren, dat onze grimmige bandiet niet aan de gevolgen van dezen drievoudigen slag bezweek? Ik weet alleen maar dat, toen de morgen aanbrak, hij daar nog net zoo lag in zijn kalme, rustige houding, zijn lichaam ongedoerd, maar de geest er uit weg — de oude Wolvenkoning was dood.

Ik deed den ketting van zijn hals, een „cowboy“ hielp mij om hem te dragen naar de schuur, waar de overblijfselen van Blanca lagen, en toen wij hem naast haar neergelegd hadden, riep de jongen uit: „Daar nou, je wilde beslist bij haar komen, nu zijn jullie weer samen.“

Foto Leipziger presse-tiuro.

GEZICHT VAN DEN DNJEP R OP KIEW, DE HOOFDSTAD VAN DE NIEUWE REPUBLIEK OEKRAINE.